

თბილისის სააპელაციო სასამართლო

გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

საქართველოს სახელით

საქმე №2ბ/7094-18

14 მარტი, 2019

წელი

სამოქალაქო საქმეთა პალატა

მოსამართლე – თამარ ალანია

სხდომის მდივანი – ოთარ ჯუგაშვილი

აპელანტი - ს-----

წარმომადგენელი - ნ-----

მოწინააღმდეგე მხარე - ი/მ რ-----

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება - სიღნაღის რაიონული სასამართლოს
2018 წლის 12 ივლისის გადაწყვეტილება

აპელანტის მოთხოვნა - გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ
გაუქმება, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სასარჩელო მოთხოვნის სრულად
დაკმაყოფილება.

დავის საგანი - პირგასამტეხლოს დაკისრება

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი

1. ს-----
-----მ მოპასუხე ი/მ რ-----ს წინააღმდეგ სარჩელი აღძრა და

მათ შორის გაფორმებული სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ 2017 წლის 6 მარტს N----- ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების დაგვიანებით შესრულების გამო, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირგასამტეხლოს, სულ 8966.37 ლარის დაკისრება მოითხოვა.

2. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო

3. სიღნაღის რაიონული სასამართლოს 2018 წლის 12 ივლისის გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. ი/მ რ-----ი ა----- მოსარჩელის სასარგებლოდ პირგასამტეხლოს - 896.63 ლარისა და სახელმწიფო ბაჟის 26.89 ლარის გადახდის ვალდებულება დაეკისრა.

4. აღნიშნული გადაწყვეტილება ს-----
-----მ სააპელაციო წესით გაასაჩივრა, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სასარჩელო მოთხოვნის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვა.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი

სააპელაციო პალატა დადგენილად მიიჩნევს საქმის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებს:

5. ი/მ რ-----ი ა-----ა და ს-----
-----ს შორის 2017 წლის 6 მარტს სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ N----- ხელშეკრულება გაფორმდა, რომლის საფუძველზეც ბოსტნეულის მიწოდება უნდა განხორციელებულიყო (ს.ფ. 17-22).

6. ი/მ რ-----ი ა-----ა და ს-----
-----ს შორის 2017 წლის 6 მარტს გაფორმებული სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ N----- ხელშეკრულების 11.4 პუნქტის თანახმად, მიწოდების ვადის გადაცილების გამო პირგასამტეხლოს ოდენობა ხელშეკრულების ღირებულების 0,15 %-ით განისაზღვრა (ს.ფ. 17-22).

7. მოპასუხის მხრიდან ბოსტნეულის მიწოდება დაგვიანებით განხორციელდა. კერძოდ, 2017 წლის 13 მარტს შედგენილი 16/67 გეგმა-გრაფიკის საფუძველზე მოპასუხეს მოსარჩელისთვის მიმდინარე წლის 19 მარტის ჩათვლით ს-----

----- N5 სამმართველოში ბოსტნეულის მიწოდება უნდა განხორციელდებინა, რომელიც 57 დღის დაგვიანებით შესრულდა, აღნიშნული ვადაგადაცილებისთვის ი/მ რ-----ი ა----- პირგასამტეხლოს სახით 8662,43 ლარი დაეკისრა. ასევე, 2017 წლის 24 მაისის N----- გეგმა-გრაფიკის საფუძველზე, 2017 წლის 30 მაისის ჩათვლით ს----- N4 სამმართველოში მოპასუხეს ბოსტნეული უნდა მიეწოდებინა, რომელიც 1 დღის დაგვიანებით განხორციელდა, ხელშეკრულების არაჯეროვანი შესრულების გამო მოპასუხეს პირგასამტეხლოს სახით 151,97 ლარი დაეკისრა. გარდა ამისა, მოპასუხეს 2017 წლის 24 მაისის 5----- გრაფიკის დარღვევის გამო, რაც ვალდებულების 1 დღით ვადაგადაცილებაში გამოიხატა, პირგასამტეხლოს სახით 151,97 ლარის გადახდის ვალდებულება დაეკისრა (ს.ფ. 17-22).

8. სააპელაციო სასამართლო დადგენილად მიიჩნევს ფაქტობრივ გარემოებას მასზედ, რომ სიღნაღის რაიონულმა სასამართლომ მართებულად შეამცირა მხარის მიერ მოთხოვნილი პირგასამტეხლო - გონივრულ ოდენობამდე, რაც საბოლოო ჯამში 896,63 ლარით განისაზღვრა.

სასამართლოს მიაჩნია, რომ მოდავე მხარეთა შორის 2017 წლის 6 მარტს გაფორმებული სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ N----- ხელშეკრულება, სამართლებრივად ნასყიდობის ხელშეკრულებას წარმოადგენს. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის სამოქალაქო კოდექსის 477-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ნასყიდობის ხელშეკრულებით გამყიდველი მოვალეა გადასცეს მყიდველს საკუთრების უფლება ქონებაზე, მასთან დაკავშირებული საბუთები და მიაწოდოს საქონელი.

კერძო სამართალში ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი მოქმედებს, რაც სამოქალაქო კოდექსის მე-10 მუხლითაა რეგლამენტირებული, კერძოდ, სამოქალაქო ურთიერთობის მონაწილეებს შეუძლიათ განახორციელონ კანონით აუკრძალავი, მათ შორის კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებული ნებისმიერი მოქმედება. იმის გათვალისწინებით, რომ ხელშეკრულების მხარეები სწორედ თავისუფალი ნების გამოვლენის პირობებში, საკუთარი შეხედულებისამებრ აყალიბებენ გარიგების პირობებს, კერძო სამართალი მათ მიერ ნაკისრი ვალდებულების განუხრელ დაცვას მოითხოვს. *pacta sunt servanda*-ს პრინციპის თანახმად, ხელშეკრულება უნდა შესრულდეს, რაც ხელშეკრულებისადმი ერთგულების გამოვლინებას წარმოადგენს.

სამოქალაქო კოდექსის 418-ე მუხლის თანახმად, ხელშეკრულების მხარეებს შეუძლიათ თავისუფლად განსაზღვრონ პირგასამტეხლო, რომელიც შეიძლება აღემატებოდეს შესაძლო ზიანს. კერძო სამართალში მოქმედი ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი სხვა პირობებზე შეთანხმების გარდა, ასევე პირგასამტეხლოს ოდენობაზე თავისუფლად შეთანხმებასაც გულისხმობს. თუმცა, სამოქალაქო პროცესში მოქმედი შეჯიბრებითობის პრინციპისგან ერთ-ერთ გამონაკლისს სწორედ მხარეთა მიერ შეთანხმებული პირგასამტეხლოს ოდენობის სასამართლოს ინიციატივით შემცირება წარმოადგენს. სასამართლოსთვის აღნიშნული უფლების მინიჭების მნიშვნელობაზე სააპელაციო სასამართლო მოგვიანებით იმსჯელებს, მანამდე კი პირგასამტეხლოს სამართლებრივ ბუნებასა და მისი მოვალისთვის დაკისრების სამართლებრივ საფუძვლებზე გაამახვილებს ყურადღებას.

9. პირგასამტეხლო მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებას წარმოადგენს, რომლის მიხედვითაც, მოვალე ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილებისათვის ან ვალდებულების სხვა სახის დარღვევისათვის მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრულ ფულად თანხას იხდის. **პირგასამტეხლოს არსებობისთვის აუცილებელია მხარეთა შორის წერილობითი შეთანხმება და მისი ფულადი თანხით გამოხატვა, რომელიც იდენტიფიცირებადი უნდა იყოს. აღნიშნული წინაპირობებიდან ორივე, განსახილველ შემთხვევაში სახეზეა (ს.ფ. 17-26).**

პირგასამტეხლოს, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის ღონისძიების, გამოყენების წინაპირობაა ვალდებულების შეუსრულებლობა ან ვალდებულების დარღვევა. პირგასამტეხლოს მიზანია ვალდებულების შეუსრულებლობის ან ვალდებულების დარღვევის თავიდან აცილება, ხოლო ვალდებულების დარღვევის პირობებში ე.წ „პრეზუმირებული მინიმალური ზიანის“ ანაზღაურების უზრუნველყოფა, რაც, რაღა თქმა უნდა, არ წარმოადგენს ფაქტობრივი ზიანის ექვივალენტ ფულად თანხას და არც ფაქტობრივად დამდგარი ზიანის ანაზღაურებას ემსახურება. **შესაბამისად, პირგასამტეხლოს მოთხოვნის პარალელურად ვალდებულების შესრულების მოთხოვნა დაუშვებელია, თუ, რა თქმა უნდა, როგორც ეს განსახილველ შემთხვევაშია, დარღვევა ვადაგადაცილებაში არ მდგომარეობს.**

მოცემულ შემთხვევაში, მოპასუხე მხარეს ვალდებულების დაგვიანებით შესრულება სადავოდ არ გაუხდია. მან დაგვიანების მიზეზად სხვადასხვა

გარემოებები მიუთითა, რომელთა შეფასებაც სცდება სააპელაციო სასამართლოს განხილვისა და სამართლებრივი შეფასების ფარგლებს, რადგან კანონის თანახმად, სააპელაციო სასამართლო შებოჭილია მხოლოდ სააპელაციო საჩივრის ფარგლებით. **შესაბამისად, იმ პირობებში როდესაც, შედავებული არ არის სიღნაღის რაიონული სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოება მასზედ, რომ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების დაგვიანებით შესრულება საპატიო მიზეზით არ იყო გამოწვეული, აღნიშნული სავალდებულოა სააპელაციო სასამართლოსთვის, შესაბამისად შესაფასებელ გარემოებას მხოლოდ პირგასამტეხლოს 896,63 ლარამდე შემცირების კანონიერება წარმოადგენს.** ზემოაღნიშნულის შესაბამისად, დადგენილია, რომ პირგასამტეხლოს გამოყენების ერთ-ერთი წინაპირობა - ვალდებულების ვადაგადაცილებით შესრულება - სახეზეა.

10. სასამართლო განმარტავს, რომ როგორც ზემოთ აღინიშნა, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი პირგასამტეხლოს შემცირების შესაძლებლობას იძლევა. ეს ის იშვიათი გამონაკლისთაგანია, როდესაც კანონი სახელშეკრულებო თავისუფლებაში ჩარევას დასაშვებად მიიჩნევს. თუმცა, ამგვარი ჩარევა გარკვეულ შეზღუდვებს ექვემდებარება. კანონის სიტყვასიტყვითი განმარტების შედეგად, მაღალი პირგასამტეხლო არ მცირდება. შემცირებას მხოლოდ „შეუსაბამოდ მაღალი“ პირგასამტეხლო ექვემდებარება. **პირგასამტეხლო შეუსაბამოდ მაღალია თუ არა, შეფასებითი კატეგორიაა და ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში საქმის გარემოებების ერთობლივი ანალიზის შედეგად წყდება.** ამასთან, შეფასების მიზნებისათვის მხედველობაში მიიღება პირგასამტეხლოს აშკარა შეუსაბამობა ვალდებულების დარღვევის შედეგებთან, რაც შეიძლება გამომდინარეობდეს პირგასამტეხლოს განსაკუთრებით მაღალი პროცენტიდან, ზიანის უმნიშვნელო ოდენობიდან, ვალდებულების დარღვევის მოკლე ვადიდან და ა.შ.

განსახილველ შემთხვევაში, დადგენილია, რომ მოპასუხის მიერ 2017 წლის 13 მარტს შედგენილი გეგმა-გრაფიკი 57 დღის დაგვიანებით (მოსარჩელეს დაგვიანებით მიეწოდა 45 კილო კარტოფილი), 2017 წლის 24 მაისის N----- გეგმა-გრაფიკი 1 დღის დაგვიანებით, ხოლო, 2017 წლის 30 მაისის გეგმა-გრაფიკი ასევე, 1 დღის დაგვიანებით შესრულდა. ნიშანდობლივია, რომ ხუთი თვის განმავლობაში, რა დროშიც მოპასუხე მხარეს პირგასამტეხლო ერიცხებოდა, მოსარჩელე მხარეს ვალდებულების დროულად

შესრულების შესახებ შეტყობინება/გაფრთხილება არ გაუგზავნია. გარდა ამისა, ნაზგასასმელია, რომ ხელშეკრულების შესრულების შედეგად აპელანტმა მხარემ ხელშეკრულებით შეთანხმებული ხარისხის შესრულება მიიღო და საქმის სამართალწარმოებისას არც შესაძლო მიყენებული ზიანის შესახებ მიუთითებია. პირგასამტეხლოს მიზანი დარღვეული უფლების შეძლებისდაგვარად აღდგენა და არა კრედიტორის გამდიდრებაა, შესაბამისად, პირგასამტეხლო უნდა იყოს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ვალდებულების დარღვევის თანაზომიერი და გონივრული. განსახილველ შემთხვევაში, აპელანტი მხარის მიერ პირველი ინსტანციის სასამართლოში პირგასამტეხლო 8966,37 ლარის ოდენობით იყო მოთხოვნილი, რაც სასამართლოს მიერ 896,63 ლარამდე შემცირდა. სააპელაციო სასამართლომ მხედველობაში მიიღო რა, შესრულების ღირებულება, 45 კილო კარტოფილის ჯამში 57 დღის დაგვიანებით ხოლო, დანარჩენ შემთხვევებში ბოსტნეულის მიწოდების 1 დღით დაგვიანება, ზიანის მიყენების არარსებობის ფაქტი, ასევე გაითვალისწინა რა, პირგასამტეხლოს ფუნქცია, მივიდა დასკვნამდე, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ შემცირებული პირგასამტეხლო გონივრულია და სრულად შეესაბამება განსახილველ შემთხვევაში მოპასუხის მიერ ხელშეკრულების დარღვევის ხასიათს.

11. კერძო სამართალში მტკიცების ტვირთის ობიექტური და სამართლიანი გადანაწილების სტანდარტი არსებობს. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის თანახმად, თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს ამყარებს. ამ გარემოებათა დამტკიცება შეიძლება თვით მხარეთა (მესამე პირთა) ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებით, ფაქტების კონსტატაციის მასალებით, წერილობითი თუ ნივთიერი მტკიცებულებებითა და ექსპერტთა დასკვნებით. საქმის გარემოებები, რომლებიც კანონის თანახმად უნდა დადასტურდეს გარკვეული სახის მტკიცებულებებით, არ შეიძლება დადასტურდეს სხვა სახის მტკიცებულებებით.

დასახელებული ნორმის თანახმად, სამოქალაქო პროცესში მხარეები ვალდებულნი არიან, სათანადო მტკიცებულებების წარდგენის გზით, მათი პოზიციის გასამყარებლად მითითებული გარემოებების არსებობა დაადასტურონ. კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა, რომლებიც მხარეთა შორის მტკიცების ტვირთის განაწილების სპეციალურ წესს ადგენს, მოსარჩელეს სასარჩელო განცხადებაში ასახული ფაქტების მტკიცება ევალება,

ხოლო მოპასუხე მოვალეა, სარჩელისაგან თავდაცვის მიზნით, ქმედითად უარყოს მოსარჩელის არგუმენტები, ისეთი მტკიცებულებები წარადგინოს, რომლებიც მოსარჩელის მიერ დასახელებულ ფაქტებს გააქარწყლებს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლი ადგენს სასამართლოს მხრიდან მხარეთა მიერ მითითებული გარემოებების შეფასების სტანდარტს. სასამართლოსთვის არავითარ მტკიცებულებას წინასწარ დადგენილი ძალა არა აქვს. სასამართლო მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით აფასებს, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. მოსაზრებები, რომლებიც საფუძვლად უდევს სასამართლოს შინაგან რწმენას, გადაწყვეტილებაში უნდა აისახოს.

განსახილველ შემთხვევაში მტკიცების ტვირთის ობიექტური განაწილების პრინციპიდან გამომდინარე, პირგასამტეხლოს არაგონივრული შემცირების მტკიცების ტვირთი აპელანტ მხარეს ეკისრებოდა, რომელმაც სასამართლოს წინაშე ვერ წარმოადგინა დასაბუთებული სააპელაციო საჩივარი, რომელიც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ფაქტობრივ-სამართლებრივ გაუმართაობას დაადასტურებდა. შესაბამისად სასამართლოს მიაჩნია, რომ აპელანტმა მასზე დაკისრებული მტკიცების ტვირთი ვერ დასძლია.

12. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას სააპელაციო საჩივრის ფარგლებში ფაქტობრივი და სამართლებრივი თვალსაზრისით. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, სამართლებრივი თვალსაზრისით შემოწმებისას სასამართლო ხელმძღვანელობს 393-ე და 394-ე მუხლების მოთხოვნებით.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 386-ე მუხლის შესაბამისად, თუ სააპელაციო საჩივარი დასაშვებია და საქმე პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ უბრუნდება, სააპელაციო სასამართლო თვითონ იღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე. იგი თავისი განჩინებით უარს ამბობს სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე ან გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლით იღებს ახალ გადაწყვეტილებას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, არ არსებობს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების ფაქტობრივ-სამართლებრივი წინამძღვრები, შესაბამისად ეთანხმება პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ განვითარებულ სამართლებრივ მსჯელობას და მიიჩნევს, რომ ს----- ს-----
----- საქართველოს ს----- სააპელაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

13. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, სასამართლოს მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით გაწეული ხარჯები და სახელმწიფო ბაჟი, რომელთა გადახდისაგან განთავისუფლებული იყო მოსარჩელე, გადახდება მოპასუხეს ბიუჯეტის შემოსავლის სასარგებლოდ, მოთხოვნათა იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელიც დაკმაყოფილებულია. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, **სარჩელზე უარის თქმისას სასამართლოს მიერ გაწეული ხარჯები მოსარჩელეს სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ გადახდება.** სასამართლო განმარტავს, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებულ სარჩელზე უარის თქმაში ასევე სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმაც იგულისხმება. „სახელმწიფო ბაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის „უ“ ქვეპუნქტის თანახმად, აპელანტი გათავისუფლებულია სახელმწიფოს ბიუჯეტში ბაჟის გადახდის ვალდებულებისგან.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი

სააპელაციო პალატამ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე, 386-ე, 390-ე, „სახელმწიფო ბაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა

1. ს----- ს-----
საქართველოს ს----- სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;

2. უცვლელი დარჩეს სიღნაღის რაიონული სასამართლოს 2018 წლის 12 ივლისის გადაწყვეტილება;

3. აპელანტი გათავისუფლებულია სახელმწიფო ბიუჯეტში ბაჟის გადახდის ვალდებულებისგან;

4. განჩინება შეიძლება გასაჩივრდეს საქართველოს უზენაეს სასამართლოში მისი სარეზოლუციო ნაწილის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებული წესების დაცვით დასაბუთებული განჩინების ასლის ჩაბარებიდან 21 დღის ვადაში თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატაში საკასაციო საჩივრის წარდგენის გზით;

5. განჩინების გასაჩივრების მსურველი მხარე, თუ ის ესწრება განჩინების გამოცხადებას ან მისთვის ცნობილია განჩინების გამოცხადების თარიღი, ვალდებულია, განჩინების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან არა უადრეს 20 და არა უგვიანეს 30 დღისა, გამოცხადდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოში და ჩაიბაროს გადაწყვეტილების ასლი. წინააღმდეგ შემთხვევაში გასაჩივრების ვადის ათვლა დაიწყება განჩინების გამოცხადებიდან 30-ე დღეს. ამ ვადის გაგრძელება და აღდგენა დაუშვებელია.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 46-ე მუხლით გათვალისწინებული პირებისათვის, გადაწყვეტილების ასლის გაგზავნასა და **ჩაბარებას უზრუნველყოფს სასამართლო ამავე კოდექსის 70-ე–78-ე მუხლებით დადგენილი წესით.**

მოსამართლე

თამარ ალანია